

Připravujeme

zahradu na jaro a léto

104

Petr Pasečný

- **příprava ploch pro jarní výsadbu**
- **vegetativní a generativní rozmnožování**
- **hnojení a přihnojování rostlin**
- **ochrana proti chorobám a škůdcům**

Připravujeme
zahradu
na jaro a léto

Petr Pasečný

104

GRADA
Publishing

Motto:

Sny se vždycky splní,
když pro to něco uděláš...

Věnování

*Tuto knížku věnuji hlavně své mámě,
která mi byla a stále je na zahradě největší pomocnicí.*

**Petr Pasečný
Připravujeme zahradu na jaro a léto**

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4744. publikaci

Odpovědná redaktorka Helga Jindrová
Sazba Artedit, spol. s r.o., Praha
Fotografie na obálce a v příloze Petr Pasečný
Perokresby Petr Pasečný
Počet stran 96 a 16 stran barevné přílohy
První vydání, Praha 2012
Vytiskla Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2012
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2012

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Tato publikace vychází za podpory Botanické zahrady hl. m. Prahy v Troji.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-4158-1 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7882-2 (elektronická verze ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247 7883-9 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

Slovo na úvod	6
I. Příprava nových ploch pro jarní výsadbu	7
II. Průběžná činnost v lednu a únoru	9
III. Předjarní řez dřevin	13
Řez popínavých dřevin	14
Řez růží	16
Řez vřesů a vřesovců	16
IV. Odstraňování zimní ochrany	18
V. Vegetativní rozmnožování dřevin na jaře	19
Hřížení	19
Dělení	22
Množení bylinnými řízký	24
VI. Generativní způsob množení	28
Výsev listnatých a jehličnatých dřevin	28
Výsev letniček	29
VII. Pěstování bambusů	33
Výsadba bambusů	33
Použití	35
Rozmnožování bambusů	38
VIII. Všeobecně o hnojení a přihnojování v zahradě	41
IX. Jarní výsadby	47
X. Příprava rostlin na letnění	54
XI. Jezírko na jaře	57
XII. Jarní řez dřevin	60
XIII. Ochrana rostlin proti chorobám a škůdcům	65
Fyziologické poruchy	66
Choroby	67
Škůdci	72
XIV. Trávník od jara do podzimu	77
XV. Letní řízkování stálezelených dřevin	81
XVI. Průběžné letní práce	82
XVII. Řízkování jehličnanů	84
Seznam použité literatury	86
Rejstřík latinských názvů	87
Rejstřík českých názvů	91

Slovo na úvod

Publikace, kterou dostáváte do ruky, navazuje na první díl, který se věnoval práci na zahradě v období podzimu a zimy. Nyní, s přicházejícím jarem, se začínáme probouzet i my. Čeká nás mnoho různých zajímavých činností, které jsou v této knize popisovány. Všechny ale v podstatě dělat nemusíme, nebo jen některé a občas. Práce s rostlinami by pro nás měla být potěšením, něčím, na co se stále těšíme a přemýšlíme, jak a co vylepšovat. Kromě rostlin to děláme totiž i pro sebe, pro ten úžasný pocit, že se nám podařilo něco krásného vypěstovat a že nám na zahradě něco zvláštního roste i kvete. Ten pocit se prostě nedá ničím nahradit. Neznám člověka, kterého chytlo pěstování rostlin, aby si řekl: „Tak, teď už mám konečně hotovo.“ A proto se znovu a znovu vrháme do dalšího sázení a přesazování, vysévání, řízkování, přihnojování a řezání...

Přitom se ale lehce může stát, z koupené rostliny vůbec nevyroste to, co je na obrázku, na etiketě nebo v knížce. Důvodů může být několik, ale nejčastěji bývá příčinou nesprávné stanoviště a nevhodné podmínky pro existenci toho kterého druhu. Čím to je? „Vždyť jsem to dal podle návodu na slunce, mírné vlhko to má snášet, drenáž to dostalo.“ A tady je ten „zakopaný pes“. Literatura už nám neřekne, jestli rostlina vyžaduje slunce raní, celodenní nebo „klouzavé“, jižní nebo východní. Tytéž problémy mohou nastat s nároky rostlin na sucho nebo vlhko, na půdní kyselost. Tyto otázky odborník dobře zná, správně je řeší, a proto má rostliny krásné. Takové jsou potom vhodné k fotografování do katalogů. Laik se musí těmito úskalími teprve „prokousat“ a časem získat vlastní zkušenosti. A to je ten „motor“, který nás žene stále kupředu!

Jiným důvodem naší nespokojenosti se vzhledem rostliny může být i to, že jsme si přinesli něco jiného, než tvrdí jmenovka. Rostliny můžeme všeobecně dělit na **zvlášť náročné**, které vyžadují speciální zacházení, a **běžné**, rostoucí bez problémů kdekomu, které snesou i nějaký ten přehmat. Tady už záleží na přístupu každého z nás, jaké máme znalosti a kolik času, někdy i peněz chceme zahradě věnovat. V dnešní době, kdy se všechno bohužel zrychluje, je trendem krásná zahrada s minimem práce a pokud možno hned. Vypěstovat si ale krásnou zahradu může trvat i dvacet let a bez práce to opravdu nejde. Takže se zahradě buď budeme naplno věnovat sami, anebo na to máme lidi. V každém případě by pro nás měla být zahrada **oázou klidu a pohody**.

Slovy klasika: „Když člověk umí, tak je to brnkačka!“

Ing. Petr Pasečný

I. Příprava nových ploch pro jarní výsadbu

Přestože v zahradě zatím vládne stále zima a období relativního klidu, sbíráme inspiraci z odborné literatury a síly na další období.

Koncem zimy a v předjaří, pokud nám to počasí umožní, je vhodná doba k provádění různých přípravných prací, které nám usnadní jarní a letní činnosti v zahradě. Když nemrzne, můžeme např. hloubit větší jámy pro předjarní přesazování velkých dřevin – budoucích solitér v trávníku.

Postupujeme obvykle tak, že travní drny odložíme vedle jámy zvlášť (protože pak při sázení půjdou na dno jámy) a ostatní vykopanou zem na druhou hromádku. Účelem této práce je dobré provzdušnění (okysličení) ulehle země. Při vlastním sázení pak postupujeme takto: zasypeme kořeny kvalitním kompostem nebo potřebnou směsí zeminy, přišlápneme, zalijeme, rostlinu zafixujeme kulem, namulčujeme a podle potřeby zastíníme.

Stejným způsobem můžeme také **rozšířit záhony na výsadbu** nových dřevin (nejčastěji keřů, trvalek apod.) nebo potřebujeme keře, které se už začínají „mačkat“, rozsadit na větší vzdálenost. Záhony okrasných rostlin vytváříme zásadně **nepřavidelného tvaru** a vycházíme z celkové koncepce zahrady. Děláme je většinou oválné, protáhlé, ledvinovité, zřídka také kulaté, různě veliké podle potřeby. Travní drn dáme stranou a můžeme jej použít např. do kompostu, nebo jím vyrovnat prohlubeniny v trávníku, které vznikají v místech, kde se nejvíce a nejčastěji chodí.

Potom následuje vlastní úprava zeminy, především podle nároků vysazovaných dřevin nebo květin. Převážná většina půd u nás se řadí mezi lepší nebo horší hnědozemě, nejčastěji středně těžké až těžší. Ve vinohradnických oblastech jsou půdy lehčí, záhřevné a propustné. Ojedinele (zejména na Hané a na jižní Moravě) se vyskytují i nejkvalitnější černozemě. V podhorských nebo horských oblastech jsou půdy většinou mělké, s kamenitým podkladem. Na zlehčení těžších půd použijeme říční hrubší písek nebo jemný štěrk. Budeme-li na záhon sázet rododendrony, vřesovcovité rostliny, bambusy apod., přidáme kromě písku i jehličnatou hrabanku a také rašelinu.

Velmi lehké půdy (píscité) naopak obohatíme těžší ornici, drnovkou či kompostem za účelem většího udržení vláhy v půdě (pokud to budou vysazované rostliny vyžadovat). Rostlinám milujícím sucho, slunce a teplo bude tato písčitá zem stačit. V podhorských, kamenitých a nepřliš hlubokých půdách můžeme částečně doplnit písek, abychom zvýšili záhřevnost půdy. Doplnující „přísady“ zaryjeme rýčem a zároveň půdu částečně rozdrobíme a promícháme. Po této práci ji necháme pár týdnů ležet, než do ní začneme sázet.

V zimním období máme také čas (pokud nemrzne) na tvorbu nové skalky nebo její rozšíření. Veškeré informace najde zájemce v odborné skalnické literatuře. Chtěl bych jen upozornit na to, že právě zima je vhodným obdobím pro navážku zeminy na budoucí skalku a její hrubé rozvrstvení – modelaci. Zvláště, pokud budeme tvořit „horské svahy“ vysoké 1 m (nebo i více). Na povrch „kopečků“ navezeme vrstvu hrubšího štěrku a písku a částečně promísíme s navážkou. Pak tyto „kopečky“ necháme pár měsíců ležet a sesedat. Teprve později, na přelomu jara a léta, můžeme začít tvořit vlastní skalku, což znamená, že budeme rozmísťovat kameny (podle literatury, podle vzorů z přírody či „okoukaných“ skalek na skalnickářských výstavách nebo v botanických zahradách a v neposlední řadě, což je velmi důležité, také podle vlastních představ).

K vlastním kamenům bych chtěl zdůraznit jen tolik: zvláště začínající „stavitelé“, kteří nemají často jinou možnost, postaví skalku z **mnoha různých, nahodilých**, převážně malých kamenů (tj. do velikosti cca 20 cm). Přitom **jeden velký**, s průměrem aspoň 50–60 cm, vydá esteticky za více malých – skalka vypadá mnohem přirozeněji. Chápu, že někdy je problém takové velké kameny sehnat, ale to slovo „sehnat“ je zde úplně na místě. Můžeme je sice koupit u odborné firmy a pěkně draho, anebo se pokusit je nalézt v přírodě, v různých navážkách apod. Pak ale řešíme další problém s dopravou na zahradu. Musíme vždy předem zvážit své možnosti. V každém případě se ale snažme aspoň několik opravdu velkých kamenů do skalky umístit. Při rozměru malé skalky (cca 10–12 m²) by jich mohlo stačit přibližně 5–7 kusů. Doplníme je pak ostatními menšími. Pamatujme však, že pro přirozenost by měly být **všechny kameny ve skalce pouze jednoho druhu**.

Někdy se však v přírodě vzájemně prolíná i více druhů hornin. V přírodním prostoru to ani nezpozorujeme, vnímáme ho jako přirozený celek. V malé skalce by však různé druhy a barvy kamenů vůbec nevypadaly přirozeně. To ani nemluvíme o různě barevných „kamenech“ z litého skla apod., které v zahradách občas vidíme.

Další mou radou k tomu, aby skalka vypadala věrohodně, je určit správný poměr velikostí kamenů k velikosti vysázených rostlin. Tento poměr se nedá nijak paušálně stanovit, k tomu je třeba určitý cit a představivost. Stručně řečeno, skalku postavenou z malých kamenů a osázenou vrůstnými, vyššími rostlinami (ať už skalničkami nebo trvalkami), těžko nazveme skalkou, když za nedlouhou dobu kameny pod rostlinami ani neuvidíme. Proto mnohem lépe a přirozeněji vypadají ve šterbinách osázené větší a velké kameny a v políčkách mezi nimi rostou drobné, plazivé nebo kobercovité rostliny.

II. Průběžná činnost v lednu a únoru

- Před příchodem opravdu silných mrazů můžeme zvláště ve vyšších polohách obalit kmínky choulostivých dřevin např. jutou nebo třeba i balicím papírem (*Aralia*, *Albizia* atd.) a chránit je tak proti vzniku mrazových trhlin v kůře, k němuž dochází zejména při střídání slunečných dní a mrazivých nocí. Zabalení kmenů však prospěje i mladým sakurám (*Prunus serrulata* cv.), okrasným jabloním (*Malus*), kultivarům japonských javorů (*Acer palmatum*, *A. japonicum*) apod.
- Při oteplení zaléváme jehličnany, stálezelené listnaté dřeviny včetně bambusů, zvláště byl-li suchý podzim.
- Občas kontrolujeme kůly, úvazky a podpěry u dřevin a současně setřásáme těžký sníh z jehličin i hustých listnáčů, aby nám nepolámal větve.
- Sníh také přikrýváme k choulostivým dřevinám, čímž zvyšujeme ochranu kořenového systému proti mrazu a zabezpečujeme rostlině dostatek vláhy při jarní oblevě.
- V této době můžeme odstraňovat mechy a lišejníky z kmenů stromů, které se rády tvoří zejména ve vlhčích oblastech (vyšší nadmořská výška, blízkost lesů apod.).
- Pokud jsme na podzim zapomněli uklidit všechny barvy, ředidla a pesticidy (přípravky na ochranu rostlin proti houbovým chorobám i škůdcům, tj. fungicidy a insekticidy), teď je nejvyšší čas je uložit na suché a bezmrazé místo. Není vhodné je však skladovat ve sklepě v prostoru spolu s bramborami a ovocem (i když jsou dokonale uzavřené).
- Kdo má dům nebo chatu v oblasti, kde může při zimních oblevách a tání sněhu voda prorazit do sklepa, neměl by nic nechávat ležet přímo na zemi.

Jednou se mi stalo, že jsem měl v teplém lednu – únoru ve sklepě najednou přes 0,5 m vody. Na zemi byly naskládány barvy a pesticidy a navíc stála na podlaze i elektrická sekačka, ze které nad vodou trčela jen řídítka. Dopadlo to naštěstí dobře, chemikálie byly dokonale uzavřené, protože na hladině nebyla žádná mastná a jiná „oka“ a také nebylo z vody vůbec nic cítit. Po dvou týdnech se voda ztratila, sekačku jsem vynesl nahoru, nechal až do dubna sušit, potom promazal rotující části a opět štěstí (!), sekačka se normálně rozběhla. Od té doby žádné takové věci na podlaze nenechávám...

- Čas od času kontrolujeme uložené hlízy a cibule okrasných rostlin. Současně prohlédneme i uloženou zeleninu, pokud ji skladujeme společně, což ovšem není nejvhodnější řešení. Vyskytne-li se na nich hniloba

a následně plíseň (hlavně při přezimování ve vlhkém sklepe), je nejjistější je **zlikvidovat**, ale nikoliv do kompostu! Jsou-li např. jiřiny či dosny napadeny hnilobou jen trochu, můžeme je ořezat až do zdravé části, řezné rány zasypat popelem ze dřeva nebo poprášit fungicidem (např. mořidlem na semena), nechat aspoň 2 týdny v suchu a teple (!) dobře zaschnout a pak je zase uložit zpět do chladna. Protože do výsadby na záhony je ještě hodně času, znovu připomínám prevenci – tzn. na přezimování ukládat cibule a hlízy mechanicky nepoškozené a dobře očištěné od zbytků zeminy ze záhonu.

- Objeví-li se nám ve sklepe plíseň na stratifikovaných výsevech nebo uložených dřevitých řízcích, musíme je **dočasně přemístit** do sucha a tepla, povrch substrátu nechat oschnout a lehce poprášit mořidlem na semena nebo postříkat např. Previcurem.
- Občas prohlédneme nové výsadby, zvláště trvalky a skalničky z podzimní výsadby, jestli je už trochu „nepozvedl“ z půdy mráz; pokud ano, přitlačíme je zpět a při oblevě mírně zalijeme.
- Nezapomínáme **krmít užitečné ptactvo** (sýkorky apod.), které se nám na oplátku bude zase po celou sezonu starat o biologickou ochranu dřevin a květin (vč. ovoce a zeleniny). Teď také opravíme ptačí budky, aby ptáci měli kde hnízdit, protože pak budeme mít na zahradě kromě jednoho párku dospělých ještě asi 5 mladých (x počet zahnízdění x počet budek). Ptáky krmíme hlavně semeny slunečnice, prosa, máku, lněným semenem, řepkou, rozdrobenými nebo i červivými vlašskými a lískovými ořechy a samozřejmě zavěšujeme na krmítko i lůj nebo morkovou kost (dodávat kalorie v tomto často mrazivém období je to nejdůležitější, co pro ně můžeme udělat).
- Za slunečných dní se může pařeníště i skleník přes den docela slušně ohřát, proto je třeba větrat, aby rostliny teplem nezačaly příliš rašit (potom by je mráz mohl dost poškodit, ne-li úplně zničit).
- Během zimy si také doplníme potřebné pomůcky na jaro (nářadí, hnojiva, pesticidy atd.).
- Pokud je to možné, prohlédneme chvojím zakryté rostliny ve skalce (hlavně kvůli možnému výskytu plísní na rostlinách, které byly dlouho pod velkou vrstvou sněhu) a současně zkontrolujeme, jestli se nám pod chvojím neusídlily myši nebo jiní hlodavci. Při mírném počasí můžeme chvojí na pár dnů odložit a rostliny vyvětrat.
- Opravujeme ploty, hlavně proti zajícům nebo srnčí zvěři.
- Můžeme si objednávat z katalogů nové rostliny na jaro, což se doma v teple a pohodlí houpacího křesla se sklenkou vína daří docela dobře. Přesto je vždy jistější nákup rostlin, které vidíme na vlastní oči v okras-

né školce, v zahradním centru apod. Výjimkou může být zásilková firma, od které rostliny odebíráme už delší dobu, a tudíž kvalitu rostlin i jejich velikost známe.

- V únoru už můžeme také začít s ochrannými postřiky proti chorobám a škůdcům. Nejčastěji používáme klasické chemické přípravky.

Někdy je řešením v boji proti chorobám nebo škůdcům pěstovat rostliny (i dřeviny) na hranici jejich existenčních možností. Tam sice neporostou tak rychle a dobře jako v lepších podmínkách, ale současně se silně omezí i výskyt jejich škůdců, protože ani oni nebudou mít vhodné podmínky k existenci.

- Koncem února (podle počasí) se některé rostliny začínají pomalu probouzet ze zimního klidu, a proto chráníme časně rašící jedince proti slunci lehkým zastíněním (pochopitelně se to týká jen choulostivých druhů).
- Doma v teple nebo ve vytápěném skleníku vyséváme letničky, kterým to do květnové výsadby na stanoviště déle trvá. Jsou to např. petúnie, begónie, laskavec, hledík, svlačec, kosmatec, šrucha atd. Vyséváme také bylinky (šalvěj, tymián...).
- Koncem února už můžeme dát narašit **dosny** (kany – *Canna indica*). Jsou to dekorativní, impozantní rostliny s hlízovitými oddenky, které jsme přezimovali v suchu a chladnu. V posledních letech zájem o ně velice vzrostl, protože na trh pronikají stále nové a nové kultivary různých barev (vč. vícebarevných květů). Větší oddenky rozdělíme na menší kousky tak, aby každý měl 3–5 oček a rány dezinfikujeme. Uložíme je do bedýnek s písčitou rašelinou a přeneseme do tepla (15–18 °C) při maximu světla. Po vyrašení je nasázíme do květináčů s lehkou a výživnou zeminou a začneme (zpočátku mírně) zalévat. Na venkovní záhony nebo do nádob je vysazujeme až po „zmrzlých“, tj. koncem května.
- Na přelomu února a března už také připravíme k výsadbě velkokvěté hlíznaté **begónie** (*Begonia x tuberhybrida* cv.). Je potěšitelné, že v posledních letech se začínají hodně prosazovat české odrůdy (hybridy) se středně velkými květy a bohatým, vytrvalým kvetením (např. Broumov', 'Olomouc', 'Podkrkonoší' apod.). Jsou vhodné pro skupinové výsadby do volné půdy i do truhlíků nebo závěsných nádob. Očištěné hlízy moříme nejlépe biopreparátem **Polyversum**, případně **Bayleton 25 WP**. Truhlíky naplníme dobrou zeminou asi do 3/4 výšky, na ni položíme hlízy (prohloubenou částí nahoru) na vzdálenost 5–8 cm (podle velikosti hlíz) a přikryjeme slabou vrstvou země.

Nádoby s begóniemi umístíme na teplé, světlé místo a než začnou rašit, zaléváme je mírně. V dubnu je můžeme ještě znovu přesadit, a to do nádob, ve kterých porostou celé léto. Velké ploché hlízy je možno po